

Správa majetku je více než inventarizace

Pojem EAM (*Enterprise Asset Management*) se v poslední době stal trochu zaklínadlem. Je s ním spojována spousta nejasností a různých výkladů. Je třeba si uvědomit, že v průmyslovém podniku jde o ucelenou řadu vzájemně propojených funkcí a souvislostí.

Pro jednoduchost je možné EAM rozdělit na tři základní procesy:

- pořizování majetku, zejména investiční činnost,
- dohled nad majetkem z pohledu jeho efektivního provozování,
- zabezpečení majetku.

Systém správy majetku spolupracuje s dalšími podnikovými systémy, s nimiž si vyměňuje data a informace. Patří k nim především vazba na výrobu pro potřeby údržby, dále vazba na účetnictví vzhledem k potřebě inventarizací a odpisů, spolupráce s personálními systémy a mnoho dalších.

Pořizování majetku – uvažujeme především formu investic – má mnoho vlastních specifických postupů, které jsou ve velké míře ovlivněny externími, zvláště právními předpisy. Nejčastěji se investiční činnost dělí na přípravu investice a následně na realizaci. Je obrovská výhoda, jestliže investici realizuje jeden tým od začátku do konce, popř. jestliže mezi týmy existuje efektivní komunikace. Pod přípravou je nutné vidět řešení následujících úloh: vymezení investičního záměru, předprojektová a projektová příprava, zajištění územního rozhodnutí, hodnocení investice z pohledu vlivu na životní prostředí (studie EIA), zajištění stavebního povolení, „vysoutěžení“ dodavatelů stavby a technologie a rovněž zajištění financování. Vlastní realizace začíná předáním staveniště, následně pokračuje stavebním a technologickým dozorem, kontrolou dodržování rozpočtu, převzetím investice do záručního provozu, jeho vyhodnocením a následně převzetím do rutinního provozu a zajištěním správného zaúčtování. Z pohledu softwaru je nutné se zmínit přinejmenším o následujících programech: pro výběrová řízení, pro řízení projektů, pro inženýrský vývoj výkresové dokumentace stavby a její technologie a pro řízení dokumentace. Tyto základní systémy mohou být doplněny mnoha dalšími – od přístupových systémů po systém sledující pohyb vozidel na staveništi pomocí GPS.

Po předání investice do rutinního provozu jsou nejčastější dva typy informačních systémů – pro inventarizaci a pro řízení údržby a sledování aktivit nutných ze zákona. Navíc přibude sledování surovin a zásob. Ale patří sem také např. sledování firemních vozidel. Inventarizace staveb, techniky, materiálu, surovin a spotřebního materiálu přímo souvisí s účetnictvím. Samostatnou kapitolou mohou být

ekonomické aktivity, které nepřímo souvisí s vlastní výrobou. Jde převážně o pronájemy prostor a pozemků, budov, mnohdy i techniky. Tady podstatnou roli hrají smlouvy, jejich evidence a z toho vyplývající znalost v nich uvedených podmínek a následně vazba na účetní, ale i např. energetické systémy.

Důležitá je rovněž znalost zákonných podmínek provozování určitých technologií a zařízení a z nich vyplývající povinnosti – sledování a provádění bezpečnostních prohlídek, revizí elektrozařízení a dalších – např. zdvihačích, vlečných apod., zajištění bezpečnosti práce a ekologických opatření.

Správa budov a areálů v sobě zahrnuje jak vazbu na stát – např. katastr, finanční úřad a další instituce, tak správu smluv o nájmech a pronájmech a nejrůznější rozúčtování: od nájmu po energii. Provozování budov je v mnoha případech stejně komplikované jako provoz menší průmyslové firmy. Dohled nad systémy otopu a klimatizace, osvětlení, médií, jako jsou voda, odpadní voda, plyn a teplo, si v ničem nezadá s provozem průmyslového areálu.

Inventarizace majetku nejčastěji souvisí s účetnictvím a ekonomikou. Dřívější používání inventarizačních karet nebo stohů papírů z výpočetního střediska a odškrťování položky po položce je dnes nahrazeno nejčastěji štítky s čárovým kódem, popř. čipy RFID. Pomocí čteček a snímačů probíhají jednotlivé kroky inventarizace velmi pohodlně. Ve většině případů je toto vybavení již součástí ekonomických programů.

Jinou kapitolou je údržba. Jednoznačným cílem údržby je zajištění provozuschopného zařízení pro výrobu v nejvyšší jakosti. Všechny druhy údržby mohou v současné době využívat data z výroby, která se ukládají ve formě časových řad. Tak lze získat informace o situaci, která vedla k poruše v případě operativní – reaktivní údržby. Včasným vyhodnocováním dat z provozu je možné mnoha poruchám ve výrobě předcházet. To je úkolem vyšších forem údržby – preventivní, prediktivní a proaktivní. Provozní informace jsou velmi často doplňovány informacemi z diagnostických zařízení. Diagnostické systémy se nyní stávají součástí dodávky technologických zařízení.

A tak lze přejít do další kategorie správy majetku – servisu. Servis hraje u dodávek technologických zařízení významnou roli jak po stránce ekonomické, tak po stránce získání a udržení důvěry uživatele.

Je-li nasmlouváno, že alespoň během záručního provozu může dodavatel technologického zařízení sledovat informace o technologických procesech a diagnostická data, je možné hovořit o pokročilé formě servisu, popř. o monitoringu a dohledu dodavate-

le. Takto lze velmi efektivně zabránit poruchám a haváriím drahých zařízení a výpadkům ve výrobě.

Monitorování provozuschopnosti jednotlivých komponent, a to patří ve vysoké míře i pro dodávky informační techniky a systémů, představuje důležitý nástroj pro rychlost identifikace problému a jeho následné odstranění. Udržení celého systému v provozuschopném stavu patří k základním úkolům správy majetku.

V těchto kategoriích úloh jsou důležitým pomocníkem tzv. help-desky a databáze znalostí, které umožňují efektivně, v krátké době a s co nejmenšími náklady na straně dodavatele a s minimálními ztrátami na straně uživatele řešit problém, popř. mu efektivně předcházet.

Vozový park tvoří z pohledu informačních systémů vlastní kategorii. Sledování pohybu vozidel v čase, upozorňování na preventivní prohlídky a technické kontroly, knihy jízd a mnoho dalších nápaditých řešení představuje samostatnou kategorii informačních systémů. A nemusí jít pouze o automobily. Sledování pohybu vlaků, jejich zatížení a s tím spojené spotřeby energie vede k obrovským úsporám elektřiny. Sledování všech těžkých mechanismů v průmyslových podnicích zase vede ke snížení energetické náročnosti i nákladů na logistiku. Nezapomínejme, že sem patří také pásové dopravníky a nejrůznější potrubní rozvody.

V posledním období narůstá důležitost ochrany majetku, od klasického pojištění přes fyzickou ostrahu po nejrůznější identifikační, docházkové a přístupové systémy. Použití kamerových systémů je v současné době již standardem. Důležitá je i vazba na personální systémy, které zodpovídají za výdej identifikačních prostředků, a rovněž, ve spolupráci s organizačním útvarem podniku, za určování přístupových práv k funkcím informačních systémů.

Správa majetku v průmyslu není jednoduchým úkolem a představuje samostatný proces. Je nesmírně důležité, aby se řešení této úlohy účastnili všichni ti, kteří s ním budou pracovat, a především spolupracovat s kolegy, kteří jsou zodpovědní za ostatní podnikové procesy. Stále jsme svědky dílčích řešení, mnohdy ovlivněných omezeným rozpočtem, ale častěji nezalostí souvislostí. Tak v průmyslu vznikají samostatné systémy pro inventarizaci, pro údržbu, docházkové a přístupové systémy apod. Spolupráce těchto jednotlivých řešení je následně realizována prostřednictvím složitých „mostů“, popř. se na využití dat z těchto systémů rezignuje. A to je jednoznačně pro všechny zúčastněné škoda.

Ing. Radim Adam, CSc.